Transmutatur autē infinitās

Circa materi-

am quinti libri phisicorum Queritꝫ primo. vtrum in singulis quinqꝫ ad motum ꝓcurrentibus: inueniri possit trimembris diuisio motus Pro declaratione huius questi noto primo q̄ Aristoteles in omni motu ponit quinqꝫ concurrere. scz mouens. mobile. duos terminos. et tempus mensurans motum. Noto secūdo q̄ motus tripliciter potest alicui attribui. vno modo per accidens. sicut sorte ambulante si sit musicus dicimus musicum ambulare. quia tam ambulatio q̄ musica accidunt sorti. Alio modo alicui attribuitur motus propter partem. Sicut si torax alicuius sanetur. dicim⁹ hoiem sanari. Tercio attribuit alicui mot⁹ ꝑmo et fm se quia fm se totum et non propter alterum. Sicut totus homo dicitur moueri localiter per se primo quando toti homini conuenit talis motus. Et ista diuisio trimembris potest applicari singulis ad motum requisitis. quare patet questum pro parte affirmatiua Sed pro parte negatiua arguitur primo. quia philosoph⁹ octauo phisicorum diuidens motum ex parte eorum que mouetur ponit solum duo membra. ergo illa diuisio hic erit superflua. Secūdo sic. omnis motus accidit mobili z est extra substantiam eius. ergo nullus motus conuenit mobili fm se

Maior. Motus tripliciter attribuitur mobili: et totiens mouenti. Minor. Ceteris tribus ad motum concurrentibus: competit tripertita diuisio mot⁹ Cōclusio Cū igitur quinqꝫ sint in motu necessaria: singulis ipsorū ꝓuenit diuisio motus tripertita.

Prima pars maioris patet inductiue per secundum notabile premissum. vbi exemplificatum fuit de mobili Secūda pars patet. quia dicimus albus edificare si dominicator albi edificet. Similiter dicimus q̄ homo percutit quia manus eius percutit. Et dicimus medicum sanare. quod sibi conuenit per se et primo Minor patet primo de termino ad quem. quia illud quod dealbatur dicimus q̄ mutatur in id quod intelligitur. eo q̄ albedo intelligitur. Secūdo dicitur aliquid mutari in colorem. quia mutatur in albedinez que est pars coloris subiectiua. vel de illo qui vadit athenas dicim⁹ q̄ vadit europam cuius athenis est pars. sed illud quod dealbatur primo et per se mouetur ad albedinem. Et pari modo declarari potest de termino a quo. Similiter ex parte tēporis potest dici. quia dicimus q̄ aliquis vadit per calorem. eo q̄ tempus est caliduz. Et dicimus q̄ aliquis currit in die. quia ī aliqua parte diei. Si vero ei⁹ cursus duret per totum diem. tunc dicitur currere per totum diem

Conclusio quo ad primā particulam patet. q̄ oportet in omni motu esse mouens mobile et tempus et duos terminos. scz a quo et ad quem. Sed secunda pars patet ex dictis. Corrolarium primum. In motus attributione: reperiuntur quedam analogie. Patz ex dictis Corrolarium secundum. Motus a termino ad quem. habet nomen speciem et rationem Patet quia hec tria pari passu incedunt. sed motus habet denominationem a termino ad quem. vt probatur clare in litera. quia terminus a quo abiicitur. sed terminus ad quē acquiritur. ergo etiam habet speciem et rationem ab eodem Ad rationes ad primam dicitur q̄ motus dupliciter dicitur per accidens. Vno modo quia conuenit mobili fm partem. vel quia nullam connexionem habet ad ipsum. et sic motus fm partem etiam vocatur per accidens. et sic loquitur de motu per accidens octauo phisicorum. Alio modo dicitur motus per accidens. quia nullam habet cōnexionem et mobile. Et sic loquitur de motu per accidens philosophus hic in principio quinti.

Ad secūdam dicendum. q̄ licet omnis motus accidat mobili naturaliter capto. tamen aliquis motus conuenit per se mobili formaliter accepto. Sicut exempli gratia. calefactio accidit aque. scz q̄ se ꝓuenit calefactibili.

Queritꝫ secūdo.

Vtrūz tantū tres sint species mutationis per se: scz generatio corruptio z motus dictus prius. Pro declatione questi notandum. q̄ Aristoteles dicit notanter duo de mutatione. Primū est. q̄ est inter duos terminos quorum vnus est posterior et alius prior. Secūdū est q̄ termini mutationis possunt imaginari fm quadruplicem ꝓbinationem. videlicet. q̄ aut est de subiecto in subiectum. id est de termino affirmatiue designato ad terminū affirmatiue designatū. vt de albo in nigrum. Aut de nō subiecto in subiectum. id est de termino negato in affirmatum. sicut generatio. Aut de subiecto in nō subiectū. sicut corruptio. Aut de termino negato in terminū negatū. Et iuxta hanc diuisionē inuestigat species ipsius mutationis. et ꝓcludit q̄ soluz fm tres primas ꝓbinationes sumūtur tres spēs mutatiōis Et per hoc relinquitur questio nota pro parte affirmatiua. Sed pro parte negatiua arguo vnico argumento. quia motus non est distinctus ꝓtra generationem et corruptionem. ergo nō erunt tres species mutatiōis distincte. Antecedens ꝓbatur. quia generatio et corruptio sunt species motus. vt dicitur in postpredicamentis et tercio huius

Maior. Termini mutationis: cōbinantur quatuor modis. Minor. Ex ambobus terminis negatiuis: non sumitur aliqua spēs mutationis Conclusio. Et si quatuor modis ꝓbinentur mutationis termini: ꝓtingit tamen solum tres species mutationis ex eis sumi

Propositio maior pz ex imediate dictis. Sed minor ꝓbat. q̄ omnis mutatio est inter opposita. sed due negationes nō opponūtur respectu eiusdē subiecti. ergo nō ꝓstituūt spēm mutationis. Minor sub sumpta probat exemplariter. q̄ nō esse hominē et nō esse asinū de eodem dicunt. scz de lapide Et ergo sicut in actu rōnis ex puris negatiuis nō fit bonus syllogism⁹. ita in actu nature ex ambob⁹ terminis negatis nō sumitur aliqua spēs mutationis. Posset etiā minor ostendi ꝑ sufficientiā. q̄ vbicūq̄ est mutatio ibi inuenit prius z posterius. vel ergo illa sunt in mutatione successiue. aut instātanee. Si successiue sic est mutatio de subiecto in subiectū. Si instātanee hoc est dupliciter. q̄ vel talis mutatio terminat ad esse et sic est generatio. aut fmiat ad nō esse. z sic ē corruptio

Conclusio habet duo ꝓplexa.ꝑmū patet ex maiore ꝛ secūdum ex minore Corrolarium.fm rem creatio:est verior relatio ꝯ mutatio.patet quia fm rem nō habz aliq̄ quod ꝓius.sed relinquitur sola habitudo substantie create ad substātiam creātem.ꝓout latius ꝓsueuit tāgi in ꝓmo libro Ad rationem dicēdum ꝙ Aresto.aliter ꝛ strictius loquitur hic de motu ꝯ in postꝑdicamētis ꝛ in tercio huius.vt etiam tangitur in textu questionis. Et ergo ꝑs hic ex proposito ꝓbat duabus rationibus ꝙ generatio nō est motus.ꝛ etiam probat vnica rōe ꝙ corruptio nō sit motus.per quod innuit haruz sperum mutatōis realem distinctionem.

Querit tercio Utrum motus ꝓprie sumptus:solum reperiatur in predicamētis tribus.Pro veritate ꝛ parte affirmatiua est ꝑs ad lōgum in littera.ꝛ in fine ꝓcludendo tangit vnam causam vniuersalem que est ꝓtrarietas.qz cōtrarietas sufficiens ad motum solum est in tribus ꝑdicamētis.sez in qualitate quātitate ꝛ vbi.erho soluz ad illa predicaměta reducit motus. Sed ꝑ pte negatiua arguitur primo sic.ad substātiaz est ꝑ se motus.ergo nō solum ad tria predicaměta.Añs probatur.quia fm commentatorem.forme substantiales elemētorum sunt intensibiles ꝛ remissibiles.ergo etiam sunt successiue acquisibiles.ꝛ ꝑ cōsequēs sunt ꝑ se termini motus. Secūdo sic.adaliquid est ens reale.ergo est impossibile ipm acq̄ri de nouo in aliquo.nisi ꝑ motum realem terminatū ad ipm Tercio sic.ad quātitatez ꝛ vbi nō est ꝑ se motus.igitur.Añs probatur.qz q̄ntitati nihil est contrariū. sed vbi est entitas respectiua.

Maior.Substantia.adaliquid.actio.passio ꝛ quando:deficiunt a requisitis ad motum necessario. Minor.Non est per se loquendo motus:in situ ꝛ habitu generibus Cōclusio.Igitur in tribus dūtaxat predicamentis debet per se motus concedi:que sunt quantitas qualitas et vbi.

Propositio maior habet quinq̄ complexa.ꝑmum dicit ꝙ substātia deficiat a necessario requisitis ad motuz. patet qz motus requirit ꝓtrarietatez.sed substātie nihil est contrariū.ḡ ad substantiā nō est motus. Minor probatur.qz subiecto contrariorū nihil est ꝓtrarium.sed substantia est subiectum cōtrariorū.vt patet ex sexta ꝓprietate substātie.Secōm complexū loquitur de adaliquid et ptz.qz adaliquid aduenit de nouo ex solo respectu.qđ procul est a motu ꝓprie dicto.Terciuz ꝓplexum est de actione.ꝛ quartū de passione que possunt simul probari vnica ratione tali videlicet ad motū ꝑ se nō est motus.ergo ad actionem ꝛ passionem nō est motus. Tenet ꝓsequētia.qz motus actio ꝛ passio sunt idem realiter.ḡ q̄cquid fm rem cōuenit vni.etiam fm rem conuenit alteri Sz añs.ſ.ꝙ motus ꝑ se nō sit ad motum.sicut ad terminuz ꝑs diffuse deducit in littera per sex rationes q̄ videant ibidem dictum est aūt notanter ꝑ se.qz vna mutatio terminatur interdum ad aliam mutatōez ꝑ accns.sicut aliqs factus sanus currit.Quintū cōplexum est de quādo et patz similiter.quia quando ꝛ motus habent idem impedimentum. quando enim significat esse in tempore ꝛ causatur a tempore.sed tempus est mensura motus et ad motū nō est motus.ergo nec ad quando. Minor probaſ.qz situs importat ordinem quēdā partiuz. ordo vero est relatio quedā.Silr habere dicitur fm quēdā habitudinē corpis ad id qđ ei adiacet.ꝛ ita est predicamentū respectiuū.Sicut ergo in relatōne non est motus.ita nec in istis.Etiam in istis predicamētis nō est cōtrarietas.vt dicit autor sex principiorum.igitur in eis nō ē motus.Tenet ꝓña.quia hac de causa in ꝑdicamento substantie nō est motus. Cōclusio patet.quia ea que requirunt ꝛ sufficiunt ad ꝑ se motum inueniunt circa res istorum predicamentorum.ꝛ ideo Aresto.eis assignat ꝑ se motum. Corrolarium.ex supradictis paraſ via:ad ꝓtendandum quedā cōmunia dubia.Patz verbi grā.nā dubitari posset primo quō in substātia nō sit contrarietas. et tamē in principio huius totius libri dictū est ꝙ cuiuslibet trāsmutatōis principia sūt contraria.Responsio dicendū ꝙ in substantia nō est cōtrarietas ꝓprie dicta sufficiens ad motum.licet sibi posset attribui ꝓtrarietas fm quandā conuenientiam in aliqua conditione contrarietatis.eo ꝙ priuatio ꝛ forma se habent sicut defectus ꝛ excellentia.Etiā sub principio quod est ꝓuatio ſꝑ inuenitur subiectū cum aliqua forma.ꝛ sic est ibi similitudo ꝓtrarietatis.eo ꝙ sub vtroq̄ termino inuenit forma positiua.Scōm dubium.vtrum sicut nō habere contrarium sufficit vt non sit motus.ita habere ꝓtrarium sufficiat ꝙ in aliquo predicamento sit motus.Solutio sic loquendo de contrarietate ꝓprie dicta.patz qz sicut negatio ē causa negationis.ita affirmatio est causa affirmationis. Tercium dubiū.vtr sicut ad nō esse motū respectu alicuius sufficit ꝙ ipsum possit inesse sine mutatione sui subiecti.ita ecōtra ad esse motū sufficiat ꝙ nō possit nouiter inesse sine mutatōe sui subiecti. Respondeo ꝙ facilius ē destruere ꝯ cōstruere.ꝛ ergo forma substantialis nō potest nouiter inesse suo subiecto sine mutatōe ꝓuia sui subiecti.ꝛ tamen ipsius non est motus fm se. Similiter est de lumine in dyaphano.ꝛ de sciētia in anima.ꝛ sic ꝺ aliis

Ad rationes.ad ꝑmam dicendū ꝙ dictū ꝓmentoris est falsum si intelligatur formaliter ꝛ entitatiue.sed si intelligatur causaliter ꝛ effectiue.sic est verū sed nō inducit aliquod incōueniens.qz forme substantiales elementoz sunt cause efficientes a quibz sue qualitates suscipiunt magis ꝛ minus. Ad secōam dicitur ꝙ adaliquid extrinsece terminat motum.ſz nō ꝑ se nec intrinsece

Ad terciā ꝺz.qz licet in quātitate ꝛ vbi nō sit ꝓtrarietas ꝓprissime dicta.est tū ibi ꝓtrarietas sufficiēs ad motum q̄ nō est in substātia.ꝛ ḡ nō est par ratio

Post hec autem dicamus quid est simul et.

Querit primo. Utrum descriptō nouē terminorum: assignetur in littera fm ꝙuenientē modum Pro parte affirmatiua est ꝑs in ꝓncipio huius secūdi tractatus qui diffinit hos nouē termios.silr fm locū.separata.tāgere. mediū.ꝓtinue moueri.ꝛia fm locū.ꝙter.habitū.ꝛ ꝓtinuū Sz ꝑ pte negatiua ꝑt argui arg mētz in copulatz positz

Maior.Sex primi termini:sunt in littera bene descripti Minor.Trium reliquorum terminorum descriptio:in littera assignat conuenienti modo. Conclusio.Igitur nouem termini in littera diffinuntur conuenienter:q̄rum vsus est oportunus dicēdis ꝓsequēter

Propositio maior patet inductiue.qz bene dr q simul fm locum sunt quecunqz sunt in eodem loco pmo.i.pro pto.hoc em̄ cōceditur ab omnibus.Ecōtra separatim fm locum sunt que nō sunt in eodem loco pmo. Simi liter tangere scimicē se aliqua dicuntur quoruz vltima sunt simul loquendo de tactu proprie dicto.scilicet di mensiuo.patz nā due littere dicuntur se tangere quaruz extremitates sunt simul rcīs.Sed medium est id in qō primo natum est peruenire id quod continue mutaf fm naturā quā in vltimum terminum motus in quem mu tatur. Et hoc patet si aliquid moueatur p aliquod spa cium de a in c.tunc primo peruenitur in b. Et si aliqd au geaf de pedali vsqz ad tripedale primo peruenitur in bi pedale.Silr si aliquid album vt duo fiat album vt sex prius peruenitur ad album vt quatuor. Continue mo ueri est quādo in motu nihil aut pauciſſimum deficit rei sed nō temporis.Id est nō potest ex parte temporis esse defectus.licet aliqualis defectus potest esse ex parte rei. per quam fit motus Sicut aliquis dr continue ludere in cithara si ptinue moueat manum.licet nō continue tan git cordas. Contraria fm locum sunt que fm rectitudi nem plurimū distant sicut sursum t deorsum.oriens oc cidens rc. Est autem contrarietas in locis fm virtutē eis influxam.vt dictum est in quarto huius. Minor patz silr.quia ad hoc q dicatur aliquid cōsequenter esse ad alterum duo requiruntur.primum est q sit post aliud quodam ordine.scz vel fm positōez.sicut ea que sunt in loco vel fm spēm sicut dualitas est post vnitatem vel ali quo alio modo.scilicet fm dignitatem vl virtutem. Se cundum est q inter ea non sit aliquod medium eiusdem rōis Sicut domus due dicuntur se habere consequēter inter quas non est alia domus media.licet posset aliō in teruenire.Sed hic duo tanguntur in diffinitōe qua dici tur ꝓsequenter autem est quod cum post principium solū sit aut positione aut specie aut aliquo sic determinatoz nullum medium est eorum que sunt in eodem genere et cuius est consequenter.Similiter patz de penultimo ter mino.s.habitum.quia addit supra consequenter cōtac tum.t ideo bene dicitur habitum est quod ꝓsequenter ē cum tangit.Patet etiam de vltimo termino q est conti nuum.qui adhuc superaddit q vltima nō sunt solum si mul.sed faciunt vnū vt dicit diffinitio.ergo est bona.Si cut exempli gratia medietates linee que copulantur ad punctum medium dicuntur continue.quia eius partes copulantur ad vnum terminum ꝓmunem Conclusio quo ad eius partem primam patz ex supradictis vtcīq deductis.t si plura sint necessaria videanf in expositione textus.Sed scōa pars patet dupliciter.pmo quia phs in principio sexti vtitur istis terminis.vbi probat q con tinuum nō est ex indiuisibilibus compositum.quia non possunt se habere per modum continuat̄ois neqz per mo dum contactus.neqz per modum consequenter.Secū da causa.quia Arestoteles infra probat q idem est mo tum esse vnum t continuum.oportet ergo scire quid sit continuum.t quia consequenter t tangere presupponū tur a cōtinuo.sicut ab inferiori.ideo etiam de istis deter minat Et quia in diffinitione consequenter ponitur me dium.t in diffinitione medij ponitur continue moue ri.t etiam medium est inter duo extrema que sunt con traria.sed locus non videtur contrarius loco.ideo phs diffinit ex consequenti illos tres terminos medium.con tinue moueri t contraria fm locum.sed descriptōes alio rum terminoz ponūtur principaliter.

Queritur secūdo Vtrū necessa ria sit coniunctim triplex conditio:ad motum simpliciter vnum t vnum numero. Pro responsione notandum q sicut vnum di citur multipliciter.scz genere specie t numero.sic etiam motus potest dici vnus tripliciter.s.genere specie t nūe ro. Motus vnus genere dicuntur qui terminantur ad idem genus ꝓdicamentale. Et sic omnis alteratio oīi alterationi est eadem genere.t oīis motus localis om ni motui locali. Motus vero dicuntur vnus specie q ter minantur ad unam speciem specialiſſimam. Sicut deal batio omni dealbationi est idem motus specie.sed deal batio t denigratio differunt specie. Sed ad motum qui est vnus numero requiruntur tres conditiones.pma q habeat eandem formam vel dispōem.fm speciem. Se cunda q tempus sit idem.id est non interruptum p quie tem intermediā. Tercia q subiectum sit idem numero. Et per hoc patet questio pro parte affirmatiua Sed pro parte negatiua arguitur.qz si moueaf virga arida ,p vna medietate.t viridis pro alia.tūc motus videf vnus t tamē due medietates differunt specie.Silr si canis ca dat ab alto t in medio vie moriaf tūc subiectū differt spē pus t posterius.t tñ motus videf continuus

Maior. Si motus debeat simpliciter unꝰ dici: necesse est idemptitatē eius in quo est mo tus t temporis obseruari Minor Ad mo tum numero vnum: idem numero requiritur subiectum. Conclusio. Vt igitur motus sit simpliciter vnus t vnus numero: requirit con iunctim triplex conditio

Propositio loco maioris posita ptz.nam p id in quo ē motus intelligitur forma vel dispositio fm quam fit mo tus.sicut fm calorem fit calefactio.t fm quātitatē aug mentatio.t fm vbi motus localis.sed oportet q tale sit vnum fm speciem. Et oportz tempus esse nō interrup tum per quietem.t hoc ostendit Arestoteles.quia mo tus dicitur vnus inquantum continuus.sed ad cōtinui tatem motus requiruntur duo predicta. Nam alterfac tio t nigrefactio nō continuantur.vel alterfactio t sana tio.t si interueniat quies non est motus continuus.

Minor patet.nam si duo homines eodem tempore sanarentur fm eandem sanationem.scilicz ab obtalmia. id est ab infirmitate oculorum.tunc sanatio vnius esset eadem specie cum sanatione alterius.sed non eadem nu mero. Conclusio patet ex dictis in notabili. Corre larium primum.motus irregularis: est quodammodo numeri pluralis.patz quia inquantum vna eius ps ha bet velocitatem t alia tarditatem fm hoc habet diuisio nem.t per consequēs recessum ab vnitate in pluralitatē

Correlarium secūdum.difformitas in motibus:facit quādam pluralitatem in ipsis.patet ex eadem radice si cut de irregularitate. Et dicitur in illis duobus correla rijs notanter quodammodo t quandā.qz absolute ille motus est vnus qui est irregularis t difformis.vt si la pis continue descendat deorsum constat q in motu ei⁹ concurrunt tres conditiones requisite ad vnitatem nu meralem motus.t sic simpliciter talis motus est vn⁹.li cet sit irregularis.Etiā velox t tardum nō facūt dzsitiā am essentialē motuū.qz vnus t idē mot⁹ differt fm tales

differentias Ad rationē dicendū q̄ isti mot⁹ nō sunt simpl'r vnus motus p̄opter defectum vnitatis subiecti. sunt tamen tanq̄ vnus motus. quia subiectum reputatur tanq̄ vnum.

Amplius autem determinandum est.

Circa istam litterā que

ritur primo. Utrū ad cōtrarietatez motuū sufficiat z sit necesse: eos de ꝓtrarijs in contraria esse. Pro responsione notandum q̄ Aristoteles prosequitur duplicē ꝓtrarietatem circa motū z mutatōem. Prima sumitur ex parte terminorum inter quos est motus seu mutatio. Secūda sumit penes naturale z violentum. Et phs ratiōe ꝑme cōtrarietatis venande assignat q̄nq̄ combinatōes fm quarū vnam z plures asserit sumēdam esse ꝓtrarietatem motuū z mutationū. Prima est penes accessuz et recessum ad eūdem terminum. sicut generatio est ad esse et corruptio est ab esse. Scōa. est penes ꝓtrarietatem terminorum a quib⁹. sicut sanatio est ab egritudine z egrotatio a sanitate. Tercia penes cōtrarietatem terminoꝝ ad quos. vt sanatio est in sanitatem. z egrotatio in egritudinem. Quarta est penes ꝓtrarietatem terminorum a quo ad terminum ad quē. sicut sanatio est ab egritudine in sanitatē. Quinta est penes ꝓtrarietatem terminorum tam a quibus q̄ ad quos. sicut sanatō est ab egritudine in sanitatē. z egrotatio a sanitate in egritudinē

Maior. Nulla primarum quatuor combinationum: facit contrarietatem motuum.

Minor. Inter illas tamen minus vtilis est vna: ad contrarietatem motuum q̄ altera.

Cōclusio. Igit̄ ex quinta ꝑbinatōe premorata: est ꝓtrarietas motuū attendēda

Prima ꝓpōem Aristo. ostendit incipiendo a q̄rta cōbinatōe. q⁹ idem motus nō ꝓtrariat̄ sibijpsi. sed motus est vnus z ꝓtinuus. ꝓcedens ab egritudine in sanitatez licet differat rōe fm q̄ recedit a termino a quo. z tēdit ad terminum ad quem. Et idem est motus a sursuz ad deorsum et ecōtra differēs ratione fm respectum ad terminos. Secundo ostendit scōam ꝑbinatōem esse inutilem tū quia ꝓtingit motū incipe a terminis ꝓtrarijs z terminari p eundem terminū. s. p medium sicut a summo calido vel a summo frigido pōt esse ꝓcessus in tepidum. Tum scōo. q⁹ terminus a quo abijcit̄. terminus ꝑo ad quem intēditur a motore. vnde dictū est supius q̄ mot⁹ capit spēm a termino ad quem. z p ꝓsequens penes terminos a quib⁹ fm q̄ huiusmodi nō est sumēda ꝓtrarietas motuū Sed ꝑma z tercia ꝑbinationes sic improbātur. q⁹ de rōe motus ē esse inter duos terminos affirmatiuos. nulla aūt dictarum cōbinationū tāgit vtroscz terminos affirmatiue oppositos Minor patz. quia q̄rta cōbinatio est oīno inutilis. postea inutilis est secunda. deinde ꝑma. sed magis ꝓpinq̄ veritati est tercia. Pro declaratōe ꝓclusionis noto q̄ ꝓtrarietas est duꝑa quedā vt dr decimo metaphisice. sp em cōtraria differunt spē. hinc est q̄ ꝓtrarietas aliquoꝝ accipit̄ fm ꝓpriam spēm et rōem ipsoꝝ. Cōstat aūt ex dictis q̄ rō motus est de affirmato in affirmatū. i. inter duos terminos positiuos. p ut hic in isto quinto agitur de motu. Relinq̄tur ergo q̄ ꝓtrarietas motuū sit attendēda penes vtroscz termīos vt dicit q̄nta combinatio. q̄ ꝓclusio est vera. Adiungit tū phs ꝓbationem inductiuā. nā egrotare z sanari sunt de ꝓtrarijs terminis ad ꝓtrarios terminos. Sil'r in motu locali motus sursum z deorsum qui sunt ꝓtrarij sunt inter terminos ꝓtrarios distātes fm longitudinē aut fm latitudinē quādo motus est a dextro in sinistrū aut econtra. Sil'r motus ꝓtrarij fm ꝓfunditatem ꝓcedunt fm vtroscz terminos cōtrarios. Et loquit̄ Aristo. de istis differentijs ꝓut reperiunt̄ in homine. q̄uis motus fm sursum z deorsum etiā inueniant̄ in motibus naturalib⁹ elementoꝝ Corrolarium ꝑmum. ꝓtrarietas q̄rundā mutationū: sumitur penes ꝓtrarietatem ad q̄s terminorū. Patz q⁹ vbi mutatōes sunt realiter ad terminos affirmatiuos ꝓtrarios dignū ē vt penes tales ꝓtrarietas eoꝝ sumatur. nō em optet attēdere ad terminos a q̄bus q⁹ nō est de rōe mutatōis esse inter duos terminos positiuos Corrolarium scōm. in reb⁹ nō habentib⁹ ꝓtrarium: sumitur ꝓtrarietas mutationū penes recessum et accessum ad eūdem terminum Patz grā exempli in substātijs. nā ibi nō est cōtrarietas penes terminos affirmatiuos ad quos. eo q̄ vna substātia nō ꝓtrariat̄ alteri Sed sumit̄ penes esse z nō ē. sicut generatio aque opponitur corruptioni aque. corruptio āt nō dicit nisi recessuz a forma aque. Corrolariū terciū. eadem combinatio facit ꝓtrarietatē motuū: tam medioꝝ q̄ extremoꝝ. Patet q⁹ medū ꝓparatū alteri extremoꝝ induit vicē oppositi extremi. z p cōsequēs motus de extremo in extremū et ecōtra est tāq̄ de extremo in extremū.

Querit̄ secūdo. Utrum quies dicit

debeat ꝓtraria motui: z quies quieti. Notādum est pro resp̄sione q̄ quies se habet ad motum sicut priuatio. z due q̄etes sicut due ꝓuationes respectu motus. z ergo ꝓprie loquēdo non est ꝓtrarietas inter motum z q̄etem. q⁹ tū habitus z ꝓuatio magnā habēt ꝓfederatōem cū oppōe ꝓtraria. nā vnū ꝓtrariorum semp est sicut impfectū. z p ꝑns sicut ꝓuatō respectu alterius. Etiam contrarietas statim nascit̄ ex ꝓuatōe. iō largius loquēdo de ꝓtrarietate dicim⁹ quietē ꝓtrariā motui. z q̄etem quieti.

Maior. Quies in termino a quo: motui q̄ recedit ab illo: contrariatur quodammodo

Minor. Quietes motuum contrariorum: sunt de numero contrarietatem habentiuz

Conclusio. Igitur oppositio motus et q̄etis: similiter quietes in oppositis terminis: reducuntur ad iegē contrarietatis.

Maior propō patz p Aristotelem. nam quies in sanitate contrariatur egrotationi que a sanitate recedit. Et dicitur notanter quies in termino a quo. nam quies in termino ad quem non contrariatur motui. sed est perfectio motus. z per motum continue acquiritur. sicut motus albefactionis terminatur ad albedinem. qua completa cessat albefactio. Dicitur etiam in propositione q⁹ motus cōtrariatur quieti quodammō in termino a quo nā in motu semp aliquid est de termino a quo. Sicut q̄diu est albefactio aliquid est de nigredine in subiecto. sed omnis permixtio facit esse minus tale. vt dicitur in isto quinto. et ita non est perfecta contrarietas.

Minor pt3. qz tam termini a ḋbus cp̄ ad quos st3 cō trarij in motib⁹. vt habitum est supra. Conclusio pt3 similiter p Aresto. in littera z ex his que immediate dicta sunt. qz ꝓclusio ꝓponit maiorē z minorem. z ideo, pbatio ꝓclusionis dependet p̄cise ex probatōe p̄missarum.

Correlariū primū. motus magis ꝓriaꝫ motui cp̄ ḋesti vel ḋes quieti. Pt3 qz duo motus oppositi nō ꝓpatiū tur se. nō em̄ idem calefit z frigefit. sed ḋes est bñ cū motu z etiā cū opposita quiete. sicut in tepido est mixtio frigiditatis z caliditatis Correlariū scōm. quedā immutatio: alicui ꝓtrariaꝫ mutatōi. patz qz immutatio ꝓportionabiliter se habet ad mutatōem sicut quies ad motum Uñ sicut generatio z corruptio nō sunt motus sed mutatōes. ita mālio in terminis earū nō dicitur quies. sz immutatio. Et ergo immutatio in termino a q̄ ꝓtriaꝫ mutatōi que recedit a termino a quo Correlariū terciuz immutatio a termino a quo: ꝓtriaꝫ immutatōi in tmino opposito. Pt3 ꝓportionabiliter sicut dictum est de cōtrarietate quietis ad quietem

Querit tercio Utr3 ꝓtrarietas sumpta penes violentū z naturale: inueniatur in oīni mutatōis specie. Pro respōsione noto q Arestoteles supius determinatōnem fecit de ꝓtrarietate motuū z mutationū penes terminos ꝓtrarios. h aūt facit inq̄sitōem de ꝓtrarietate ipsorum quo ad naturale z innaturale. Et sic in titulo questionis duo tāgunt. p̄mum an naturale z innaturale sint cōtraria. Secundū. si inueniant in qualibet mutatōe. z illa duo infra determinabunt affirmatiue. z sic patz pars affirmatiua. Sed p pte negatiua videant argumēta in alijs locis

Maior. Contra naturale distinguitur violentum: sicut maxime sibi contrarium Minor Jn quolibet motu z mutatione: inuenitur contrarietas sumpta penes fm̄ naturā z cōtra naturam esse. Conclusio. Licet igitur in motu locali magis expresse: tamen in quolibz genere mutationis reperiri potest violentum et naturale.

Pro declaratione maioris noto q naturale ḋr ad propositum quod est a natura seu fm̄ naturam. sicut motꝰ grauis deorsum ḋr naturalis. qz est fm̄ naturam grauis et ferri surſum dicit naturale igni. Et fm̄ hoc naturale a multis distinguitur fm̄ diuersas ꝓprietates quas habet a natura. vnde naturale distinguit vno modo cōtra voluntariū. eo q volūtas libere fertur in vtrūq3 oppositorū natura aūt determinata est ad vnū oppositorum. Alio modo distinguit cōtra artificiale in q3tum natura est p̄ncipium intrinsecū motus z q̄etis vt dictū est in scōo huius. Tercio distinguit cōtra p accīs seu acquisitū. eo q natura est p̄ncipium p se z essentiale ipsius rei naturalis. et sic ḋr q ea que st3 a natura semp insunt. nec contingit aliter assuescere. Quarto distinguit contra supnaturale vel preter naturaz. sicut ꝓtingit in effectib⁹ miraculosis. eo q natura habet virtutem limitatā supra quā inuenit altior virtus ad altiorē effectū se extendens. sicut resuscitatio mortui est effectus supernaturalis. Jstis autez modis omissis distinguitur naturale in proposito ꝓtra violentum seu innaturale. et dicitur violentuz quod fit a p̄ncipio extrinseco non conferente vim passo tercio ethicorum Jsto sic notato probatur maior. quia alia distinguūtur contra naturale quasi negatiue. quia nō sunt naturalia. sed violētum directe z positiue importat aliquod inconueniens z contra inclinatōnem nature. igitur. zc.

Minor patet per Arestotelem inductiue. quia alicq̄ sunt corruptiones naturales. z alie violente. similiter alique generationes sunt fatate z alique non fatate. Etiam aliqua augmentatio est naturalis z aliqua violenta. aliq̄ etiam alteratōnes sunt violente Prima pars cōclusionis patet ab omnibus. manifestum est em̄ q proiectio lapidis surſum est violenta. Sed scōa pars patz p determinatōem expressam Arestotelis. Correlariuz primum. contrarietate large sumpta: possunt eidem esse plura contraria. Patet exemplariter. quia album cōtrariatur nigro z coloribus medijs. Etiam corruptio contrariatur generationi z corruptioni. licz diuersimode. qz corruptio cōtrariatur generationi fm̄ rationem sui generis. quia a toto genere corruptio est abesse. z generatio adesse. sed corruptio contrariatur corruptioni fm̄ rationem speciei inquantuz vna corruptio est alicuius rei nobilis quam Arestoteles vocat tristem. z alia est rei ignobilis. sicut q̄n non viuū transmutatur in viuū. quā Arestoteles vocat dulcem Correlarium secundum. omnis quietis naturalis que vocatur stare: est causam propriam assignare. hoc corrolarium est de mente Arestotelis. et patet. nā gratia exempli quietis ipsius grauis deorsum est causa. z habet generationem per se intentam

Correlarium tercium. quietis que est violenta: non est per se sed per accidens causa. patet q non habet causam per se. quia talis quies que dicitur peruenire ad quiescere semper habet maiorem velocitatem quando ē causa per se. z contingit solum quando aliquid fertur in locum propriū. vt dicitur in littera. Q3 autem habet causam per accidens patet. quia prouenit propter defectum virtutis motiue. sicut in proiectione lapidis surſum quā do deficit virtus impellens surſum. tunc accidit quies. et ideo talis quies est semper retardanda. Ex his omnibus patet sententia huius quinti per propositiones p̄memoratas abbreuiata

Jautem est cōtinuum z q3

Circa initium

sexti libri phisicorum. in quo agitur de diuisione motus in partes quantitatiuas. Queritur primo vtrum aliquod de numero continuorum: sit ex indiuisibilibus cōpositum. Pro responsione notandum q Aresto. prosequitur de tribus scilicet de magnitudine. motu z tempore. inquirens qualiter se habeant quantum ad componi ex indiuisibilib⁹ vel diuidi in indiuisibilia. procedit aūt modo mathematico. s. ex vno eorum deducēdo reliquuz pro parte negatiua quesiti. sed pro parte affirmatiua arguitur. si continuum nō componeretur ex indiuisibilib⁹ sequeretur q in millesima parte milij essent actualr tot partes entitatiue sicut in toto vniuerso. z sic esset ita magnū entitatiue sicut totum vniuersum. Sequela patet. quia quodlibet illorum est diuisibile in partes in infinitum. et semper diuisibiles.